

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

*Anexa nr.6
la Hotărîrea Consiliului INJ
nr.11/6 din 29 septembrie 2014*

CURRICULUM
la disciplina

JURISPRUDENȚA CURȚII CONSTITUȚIONALE

(candidați la funcții de judecător și procuror)

FORMATOR:

Victor PUȘCAȘ,
*judecător în demisie la Curtea Constituțională,
doctor în drept, profesor universitar la universitatea
„Perspectiva – INT”, formator INJ*

_____ **AVIZAT**
Mariana PITIC, șef al Direcției instruire și cercetare

I. PRELIMINARII

Curtea Constituțională și-a început activitatea la 23 februarie 1995. Pe parcursul acestor ani CC a dat interpretări normative și cazuale aproape la toate articolele din Constituție. CC dispune de o bogată jurisprudență în domeniile: drepturile omului, proprietății, administrației publice locale, autorității judecătorești și altele. Până în prezent au fost recunoscute neconstituționale parțial sau total aproximativ 200 de acte normative. Indiferent de recunoașterea constituționalității sau neconstituționalității actelor normative Curtea dă o soluție definitivă, obligatorie pentru toate instituțiile statale, persoanele fizice și juridice.

Fiind numită „străjer” al Constituției CC garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească. CC garantează responsabilitatea statului față de cetățean, influențează în calitate de „legislator negativ” la elaborarea normelor de drept, contribuie la regularizarea și autentificarea schimbărilor politice și alternanțelor de putere.

Realizarea funcțiilor CC se efectuează prin realizarea atribuțiilor de control, de interpretare, confirmare și constatare.

Indiferent de care atribuție realizează CC, orientarea activității sale este în exercitarea controlului social, protecției sistemului dreptului ca valoare socială pentru a exclude eventualele intenții de a reacționa prin mijloace ilegale.

În centrul atenției CC, în primul rând, este protecția drepturilor și libertăților omului, precum și soluționarea litigiilor constituționale apărute între diferite instituții ale puterii în procesul exercitării puterii de stat.

Studierea jurisprudenței CC va completa și consolida cunoștințele candidaților la funcția de judecător și procuror dobândite în instituțiile superioare de învățământ în privința funcțiilor Constituției, la garanțiile care asigură supremația acesteia, îndeosebi la rolul controlului de constituționalitate a actelor normative în baza cărora instanțele judecătorești rezolvă litigiile civile și de contencios administrativ, penale și administrative.

Scopul disciplinei este de a cunoaște problemele privind atribuțiile instanțelor judecătorești în calitate de parteneri ai CC în soluționare excepțiilor de neconstituționalitate a actelor normative și aplicarea deciziilor CC în procesul de interpretare și soluționare a problemelor de drept.

II. COMPETENȚE

Prin studiul disciplinei audientul va obține următoarele competențe:

- va putea să relateze despre particularitățile sistemului de protecție a drepturilor omului instituit prin Constituția RM;
- va cunoaște contenciosul constituțional/ procedura în fața Curții Constituționale și să-l compare cu contenciosul administrativ;
- va cunoaște practica constituțională națională cu privire la aplicarea/interpretarea normelor constituționale în coroborare cu sistemul de drept al Republicii Moldova;
- va delimita puterea judecătorească în jurisprudența Curții Constituționale;
- va avea abilitatea de a determina soluții corecte privind problemele de ordin practic de interpretare și aplicare a prevederilor constituționale;
- va dezvolta abilitatea de a aplica principiile/prevederile constituționale și jurisprudența CC în activitatea sa profesională zilnică.

III. PRINCIPALELE OBIECTIVE

La sfârșitul studiului disciplinei audientul va fi capabil să:

- să determine elementele subramurii justiției constituționale;
- să definească principiile de exercitare a justiției constituționale;

- să identifice criteriile constituționale de protejare a drepturilor și libertăților omului;
- să explice particularitățile ridicării excepției de neconstituționalitate.
- să delimiteze atribuțiile Curții Constituționale de atribuțiile instanțelor de drept comun;
- să argumenteze modul de interacțiune între autoritatea de jurisdicție constituțională și alte autorități publice;
- să evalueze tendințele dezvoltării justiției constituționale pentru garantarea supremației constituției;
- să formuleze propuneri de perfecționare a legislației în domeniul justiției constituționale privind protejarea drepturilor și libertăților omului
- să estimeze impactul justiției constituționale asupra sistemului de drept național.

IV. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Denumirea disciplinei	Formator	Semestrul	Total ore	Ore Curs	Ore practice	Evaluarea finală
Jurisprudența Curții Constituționale	Victor Pușcaș	I	36	12	24	Colocviu diferențiat

V. TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

Nr. d/o	TEMATICA	Ore curs	Ore practice
1.	Repere ale constituționalismului modern în Republica Moldova	2	2
2.	Teoria instituției controlului constituționalității	1	2
3.	Interpretarea Constituției și controlul inițiativelor de revizuire a Constituției	2	4
4.	Drepturile și libertățile omului	2	6
5.	Excepția de neconstituționalitate în modelul european de jurisdicție constituțională	2	4
6.	Contenciosul constituțional și contenciosul administrativ. Aspecte comparate	1	2
7.	Evaluarea atribuțiilor Curții Constituționale	1	2
8.	Puterea judecătorească în jurisprudența Curții Constituționale	1	2
	TOTAL	12	24

VI. UNITĂȚI TEMATICE

Unități tematice	Strategii didactice Resurse logistice	Sugestii pentru lucrul individual
Tema 1 Repere ale constituționalismului modern în Republica Moldova		
<i>Ore curs</i>	<i>Ore curs</i>	
1. Noțiunea și originile constituționalismului 2. Trăsăturile definiției ale constituționalismului 3. Condiții ale constituționalismului Republicii Moldova	Prelegere cu suport vizual Proiector/laptop	Studiu individual de cercetare, lectura

<p>4. Edificarea și rolul justiției în condițiile constituționalismului contemporan</p> <p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – să definească noțiunea de constituționalism – să cunoască evoluția constituționalismului – să cunoască principiile constituționalismului și legătura cauzală cu aplicarea legilor; – să edifice rolul justiției în respectarea și consolidarea constituționalismului în Republica Moldova 	<p>Acces la internet</p> <p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <p>Brainstorming Dezbaterea Exercițiul</p>	<p>Studiu individual de cercetare, lectură, exercițiul</p>
Tema 2. Teoria instituției controlului constituționalității		
<p style="text-align: center;"><i>Ore curs</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Noțiunea și esența supremației Constituției. 2. Consecințele juridice a supremației Constituției. 3. Garanțiile juridice a supremației Constituției. 4. Noțiunea de control a constituționalității legilor. 5. Formele de control a constituționalității legilor. 6. Modelele contemporane de control al constituționalității legilor. 7. Evoluția controlului de constituționalitate în Republica Moldova. <p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – să definească noțiunea și importanța supremației Constituției; – să definească conceptul de supremație a Constituției și de garanție a supremației; – să expună noțiunea și formele de control a constituționalității legilor; – să aprecieze fundamentarea științifică a supremației Constituției; – să cunoască modelele: american și european de control al constituționalității legilor; – să cunoască evoluția controlului de constituționalitate în Republica Moldova; – să cunoască modelele: american și european de control al constituționalității legilor; – să cunoască evoluția controlului de constituționalitate în Republica Moldova; – să explice esența interpretării Constituției; – să cunoască rolul interpretării legilor la soluționarea litigiilor – să cunoască principiile aplicate la revizuirea Constituției. 	<p style="text-align: center;"><i>Ore curs</i></p> <p>Prezentare/prelegere</p> <p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <p>Discutarea noilor evoluții jurisprudențiale Evaluarea lucrului individual Studiu de caz</p>	<p>Studiu normativ</p> <p>Studiu jurisprudențial</p> <p>Studiu jurisprudențial</p>
Tema 3. Interpretarea Constituției și controlul inițiativelor de revizuire a Constituției		
<p style="text-align: center;"><i>Ore curs</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rolul căilor de reformare a Constituției 2. Metodele de interpretare 3. Interpretarea cazuală 	<p style="text-align: center;"><i>Ore curs</i></p> <p>Prelegere</p>	<p>Studiu normativ</p> <p>Studiu</p>

<p>4. Interpretarea normativă 5. Principiile și cerințele la interpretarea și revizuirea Constituției 6. Forța juridică a interpretării Constituției.</p> <p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – să explice esența interpretării Constituției; – să cunoască rolul interpretării legilor la soluționarea litigiilor – să cunoască principiile aplicate la revizuirea Constituției. 	<p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <p>Evaluarea lucrului individual Completarea formularului de sesizare</p>	<p style="text-align: center;">jurisprudențial</p> <p>Formularea sesizărilor Proiectarea individuală a parcursului sesizărilor</p>
Tema 4. Drepturile și libertățile omului		
<p style="text-align: center;"><i>Ore curs</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Supremația drepturilor fundamentale consacrate în actele constituționale. 2. Exercițarea justiției constituționale în vederea protecției drepturilor și libertăților fundamentale. 3. Restriângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți. <p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <p>să cunoască jurisprudența Curții Constituționale referitor la protejarea drepturilor: egalitatea (art.16), accesul la justiție (art.20), prezumția nevinovăției (art.21), libertatea individuală și siguranța persoanei (art.25), dreptul la apărare (art.26), libertatea opiniei și a exprimării (art.32), dreptul la informație (art.34), dreptul la învățătură (art.35), dreptul de vot și dreptul de a fi ales (art.38), libertatea partidelor și organizațiilor social-politice (art.41), dreptul la muncă și la protecția muncii (art.43), dreptul la proprietate privată (art.46), dreptul la asistență socială (art.47), dreptul de petiționare (art.52), dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică (art.53), restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți (art.54).</p>	<p style="text-align: center;"><i>Ore curs</i></p> <p>Prelegere cu suport vizual</p> <p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <p>Discuția, brainstorming-ul, exercițiul, studiul de caz, jocul de rol</p>	<p>Studiu individual de cercetare a jurisprudenței CC indicate de formator</p> <p>Studiu individual de cercetare a jurisprudenței CC, indicate de formator, lectura surselor bibliografice</p>
Tema 5. Excepția de neconstituționalitate în modelul european de jurisdicție constituțională		
<p style="text-align: center;"><i>Ore curs</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Noțiunea și natura juridică a excepției de neconstituționalitate. 2. Procedura declanșării excepției de neconstituționalitate în instanțele judiciare de drept comun. 3. Procedura excepției de neconstituționalitate în cadrul jurisdicției constituționale. 4. Consecințele controlului constituțional în procedura excepției de neconstituționalitate. 5. Raportul dintre justiția constituțională și justiția de drept comun. 	<p>Prelegere cu suport vizual</p> <p>Proiector/laptop Acces la internet</p>	<p style="text-align: center;"><i>Ore curs</i></p> <p>Studiu individual de cercetare a jurisprudenței CC indicate de formator, lectura surselor bibliografice</p>

<p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – să definească conceptul și natura juridică a excepției de neconstituționalitate; – să identifice modalitățile și procedurile declanșării excepției de neconstituționalitate în instanțele judiciare de drept comun; – să determine consecințele controlului constituțional în procedura excepției de neconstituționalitate; – să stabilească corelația dintre justiția constituțională și justiția de drept comun; – să aprecieze eficacitatea excepției de neconstituționalitate pentru părți în cadrul justiției de drept comun. 	<p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <p>Discuția, brainstorming-ul, studiul de caz, jocul de rol</p>	<p>Studiu individual de cercetare a jurisprudenței CC indicate de formator, lectura surselor bibliografice</p>
Tema 6. Contenciosul constituțional și contenciosul administrativ. Aspecte comparate		
<p style="text-align: center;"><i>Ore curs</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Delimitarea contenciosului constituțional de contenciosul administrativ. 2. Actele juridice exceptate de la contenciosul administrativ. 3. Actele individuale ale Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova și Guvernului supuse contenciosului constituțional. 4. Actele Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova și Guvernului exceptate de la control în contenciosul constituțional și contenciosul administrativ. <p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – să asigure accesul la justiție în instanțele judecătorești de drept comun; – să cunoască tipurile de acte exceptate de la control în contenciosul administrativ. 	<p style="text-align: center;"><i>Ore curs</i></p> <p>Prelegere cu suport vizual</p> <p>Proiector/laptop Acces la internet</p> <p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <p>Discuția, brainstorming-ul,</p>	<p>Studiu individual de cercetare, lectura surselor bibliografice</p> <p>Studiu individual de cercetare , lectura surselor bibliografice</p>
Tema 7. Evaluarea atribuțiilor Curții Constituționale		
<p style="text-align: center;"><i>Ore teoretice</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Introducerea controlului a priori a tratatelor Internaționale. 2. Instituirea plîngerii constituționale în Republica Moldova. 3. Perfecționarea formelor de ridicare a excepțiilor de neconstituționalitate. 4. Rezolvarea conflictelor de competență. <p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Să cunoască etapele controlului constituțional al tratatelor internaționale, inclusiv în cazul devenirii Republicii Moldova membru al Uniunii Europene; – să cunoască premisele introducerii în competența Curții Constituționale a plîngerii constituționale; – să cunoască defectele mecanismului actual al 	<p style="text-align: center;"><i>Ore teoretice</i></p> <p>Prezentare/prelegere</p> <p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <p>Discutarea noilor evoluții jurisprudențiale</p>	<p>Studiu jurisprudențial</p> <p>Studiu individual de cercetare , lectura surselor</p>

VIII. BIBLIOGRAFIE

1. Acte legislative și normative:

- 1.1. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994, în vigoare de la 27 august 1994.
- 1.2. Legea Republicii Moldova cu privire la Curtea Constituțională nr.317-XIII din 13.12.1994, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.8 din 07.-02.1995.
- 1.3. Codul Jurisdicției Constituționale din 29 august 1995, nr. 83, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 53-54, art. 597
- 1.4. Barbăneagră A. Justiția în Moldova (culegere de legi) Chișinău, 2004, „Tipografia Sirius”
- 1.5. Legea nr.780 din 27.12.2001 privind actele legislative //Monitorul Oficial 36-38/210, 14.03.2002
- 1.6. Legea nr.317 din 18.07.2003 privind actele normative ale Guvernului și ale altor autorități ale administrației publice centrale și locale //Monitorul Oficial 208-210/783, 03.10.2003
- 1.7. Codul de procedură penală a Republicii Moldova.
- 1.8. Codul de procedură civilă a Republicii Moldova.

2. JURISPRUDENȚA CURȚII CONSTITUȚIONALE

1995 - 2014

A. Avize asupra inițiativelor de revizuire a Constituției (art.135 alin.(1) lit. c) din Constituția Republicii Moldova 1995 - 2014

Nr.	Articolele din Constituție	Subiectul inițiativei	Avizul (numărul, data, anul)	Rezultatul	Publicarea Culegerea HCC
1.	<i>Art.13 alin.(1) și 118 alin.(1) și (2)</i>	<i>Președintele RM</i>	Avizul din 18 aprilie 1995	Aviz pozitiv	1995-1996 pag.23-25
2.	<i>Art.116 și art. III din Titlul VII</i>	<i>Președintele RM</i>	Avizul din 15 noiembrie 1995	Aviz pozitiv	1995-1996 pag.26-28
3.	<i>Art.24 alin.(3), art.25, art.29 alin.(3), art.30, 55, 124 și 125</i>	<i>Grup de 36 deputați</i>	Avizul nr.1 din 17 martie 1997	Aviz pozitiv	1997 pag.15-24
	Aviz negativ				
4.	<i>Art.73</i>	<i>225 mii de cetățeni</i>	Avizul nr.1 din 10.06.1998	Aviz negativ	1998 pag.15-18
5.	<i>Art.24 alin.(3), art.24 alin.83) și (4), art.30 alin.82), 54 și 55</i>	<i>Guvernul</i>	Avizul nr.1 din 9 februarie 1999	Aviz pozitiv	1999 p.15-18
6.	<i>Art.73</i>	<i>251671 cetățeni</i>	Avizul nr.2 din 18 februarie 1999	Aviz pozitiv	1999 pag.19-22
7.	<i>Art.127 alin.(4)</i>	<i>Guvernul</i>	Avizul nr.3 din 11 mai 1999	Aviz negativ	1999 pag.23-25

8.	<i>Art.74, art.102, art.106¹, art.131</i>	<i>Un grup de 39 deputați</i>	Avizul nr.4 din 14 octombrie 1999	Aviz pozitiv	1999 pag.26-29
9.	<i>Art.124 și 125</i>	<i>Guvernul</i>	Avizul nr.5 din 19 octombrie 1999	Aviz pozitiv	1999 pag.30-32
10.	<i>Art.78, 80, 85, 86, 90, 91, 98, 101, 102, 102¹, 135, 136, 141</i>	<i>Un grup de deputați</i>	Avizul nr.6 din 16.11.1999	Aviz pozitiv	1999 pag.33-39
11.	<i>Art.59¹, art.60, art.61 alin.(3), art.63 alin.(2), art.64 alin.(2), art.66, art.70, secțiunea a 3-a din cap. IV, art.72, 74, 75, 76, 77, 79 alin.(2), 81, 82, 84, 85, 88. 89, 90 alin.(3), 91. 93, 94, 96, 97, 98, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, secțiunea 1 din cap.VIII, 107 alin.(1), secțiunea 3 din cap.IX, art.114, 115, 117, 123 alin.(1), art.124, 125, 131, 135 alin.(1), 141, 142 alin.(1), 143 etc.</i>	<i>Președintele RM</i>	Avizul nr.1 din 11.07.2000. Opinie separată a judecătorului Gheorghe Susarenco	Aviz pozitiv	2000 pag.15-30
12.	<i>Art.24 alin.(1), art.25 alin.(3) și (4), art.30 alin.(2), art.54 și 55</i>	<i>Guvernul</i>	Avizul nr.2 din 1.07.2000	Aviz pozitiv	2000 pag.31-34
13.	<i>Art.136</i>	<i>Un grup de deputați</i>	Avizul nr.3 din 11.07.2000	Aviz pozitiv	2000 pag.35-37
14.	<i>Art.136 alin.(2)</i>	<i>Un grup de 39 deputați</i>	Decizia din 10.10.2000	Respins	2000 p.38-39
15.	<i>Art.78</i>	<i>Un grup de deputați</i>	Avizul nr.3 din 6 iulie 2010	Aviz pozitiv	2010 pag.88
16.	<i>Art.78</i>	<i>Un grup de deputați</i>		Scrisoare de restituire JCC – 06/16c 23.06.2010	
17.	<i>Art.78</i>	<i>Un grup de deputați</i>	Avizul nr.2 din 4 mai 2010	Aviz pozitiv	2010 pag.86
18.	<i>Art.78</i>	<i>Un grup de</i>	Avizul nr.1 din	Aviz	2010 pag.84

		<i>deputați</i>	29 aprilie 2010	pozitiv	
19.	<i>Art.78</i>	<i>Un grup de 42 deputați</i>	Avizul nr.3 din 6 iulie 2010	Aviz pozitiv	MO, nr.117-118 din 09.07.2010
20.	<i>Art.70 și 71</i>	<i>Un grup de 36 deputați</i>	Avizul nr.1 din 25 noiembrie 2011	Aviz pozitiv	MO, nr.216-221/35 din 09.12.2011
21.	<i>Art.32</i>	<i>GUVERNUL Republicii Moldova</i>	Avizul nr.2 din 9 decembrie 2008 <i>Opinie separată a judecătorului Victor PUȘCAȘ</i>	Aviz pozitiv	2008, pag.17
22.	<i>Art.81 alin.(1)</i>	<i>Un grup de 35 de deputați</i>	Avizul nr.1 in 3 aprilie 2008 <i>Opinie separată a judecătorului Victor PUȘCAȘ</i>	Aviz pozitiv	2008 pag.6
23.	<i>Art.46 alin.(3)</i>	<i>GUVERNUL Republicii Moldova</i>	Avizul nr.1 din 25 aprilie 2006 <i>Opinie separată a judecătorului Mircea IUGA</i> <i>Opinie separată a judecătorului Victor PUȘCAȘ</i>	Aviz pozitiv	2006 pag.7
24.	<i>Art.24 alin.(3)</i>	<i>Un grup de 44 de deputați și GUVERNUL</i>	Avizul nr.2 din 22 septembrie 2005	Aviz pozitiv	2005 pag.8-11
25.	<i>Art.18 alin.(2) și (3), art.19 alin.(2)- (4), art.70 alin.(4) și art.81 alin.(4)</i>	<i>GUVERNUL Republicii Moldova</i>	Decizia nr.2 din 18 iulie 2007	Sistat	Nepublicat
26.	<i>Art.135 alin.(1) și art.136 alin.(1) și (2)</i>	<i>Un grup de 35 de deputați</i>	Avizul nr.1 din 16 decembrie 2004 <i>Opinie separată a judecătorului Mircea IUGA</i>	Aviz pozitiv	2004 pag.9-14
27.	<i>Art.17, art.18 și art.19</i>			Aviz pozitiv	
28.	<i>Art.17 alin.(2) în partea excluderii unei propoziții; Art.17 alin.(4) în partea excluderii unei sintagme;</i>	<i>Un grup de 35 de deputați</i>	Avizul nr.1 din 12 februarie 2002	Aviz negativ	2002 pag.10-13

	Art.18 alin.(2) în partea excluderii unei sintagme.				
29.	Art.72 alin.(5)		Avizul nr.2 din 30 iulie 2002 <i>Opinie separată a judecătorului Mircea IUGA</i>	Aviz pozitiv	2002 pag.14-22
30.	Art.112 alin.(1) și (2)	<i>Un grup de 52 de deputați</i>	<i>Opinie separată a judecătorului Dumitru PULBERE</i>	Aviz negativ	
31.	Art.88 lit. g)	<i>Un grup de 38 de deputați</i>	Avizul nr.3 din 26 noiembrie 2002	Aviz pozitiv	2002 pag.23-24
32.	Art.73 Capitolul VIII compus din două secțiuni: (Secțiunea I – Administrația publică centrală; după art.108 se introduce Secțiunea a II – Administrația publică locală); Art.110, art.111 și art.111¹	<i>Un grup de 71 de deputați</i>	Avizul nr.4 din 28 noiembrie 2002 <i>Opinie separată a judecătorului Mircea IUGA</i>	Aviz pozitiv	2002 pag.25-30
33.	Art.13 alin.(2) și (3)	<i>Un grup de 37 de deputați</i>	Decizie din 4 martie 2002	Respinsă	2002 pag.31-32
34.	Art.70 și art.71	<i>Un grup de 34 de deputați</i>	Avizul nr.1 din 25 ianuarie 2001	Aviz pozitiv	2001 pag.11-14
35.	Art.70 alin.(1) și art.99 alin.(1)	<i>Un grup de 34 de deputați</i>	Decizia nr.4 din 20 martie 2001	Sistat	2001 pag.22-26
36.	Art.70 și art.71	<i>Un grup de 35 de deputați</i>	Decizia nr.10 din 25 octombrie 2001	Sistat	2001 pag.27-30
37.	Art.70 alin(1), art.115 alin.(1), art.116 alin.(2)-(4), art.122, art.123, completarea Constituției cu Titlul V¹ „Avocatul Poporului”, respectiv cu art.140¹	<i>Un grup de 42 de deputați</i>	Avizul nr.3 din 25 octombrie 2001	Aviz pozitiv	2001 pag.15-21

B. INTERPRETAREA CONSTITUȚIEI
(art.135 alin.(1) lit. b) din Constituție
1995 - 2014

Nr.	Subiectul sesizării	Articolul din Constituție	Hotărîrea Curții Constituționale
1.	<i>Deputatul Gheorghe Brega</i>	<i>Art.135 alin.(1) lit..a)</i>	<i>Hotărîrea nr.9 din 14 februarie 2014 (Monitorul Oficial nr.78-79 din 01.04.2014)</i>
2.	<i>Deputații Mihai GHIMPU și A.GUȚU</i>	<i>Art.13 alin.(1) și Declarația de Independență</i>	<i>Hotărîrea nr.36 din 05 decembrie 2013 (Monitorul Oficial nr.304-310 din 27.12.2013)</i>
3.	<i>CSJ</i>	<i>Art.140</i>	<i>Hotărîrea nr.33 din 11 octombrie 2013 (Monitorul Oficial nr.297-303 din 20.12.2013)</i>
4.	<i>Deputatul Sergiu SÎRBU</i>	<i>Art.16 alin.(2), 38 și 72 alin.(3) lit..a)</i>	<i>Decizia de respingere nr.6 din 23 mai 2013 (Monitorul Oficial 130 din 21.06.2013)</i>
5.	<i>Deputatul Tudor DELIU</i>	<i>Art.46 alin.(5)</i>	<i>Decizia de inadmisibilitate nr.3 din 12 aprilie 2013 (Monitorul Oficial nr.92 din 26.04.2013)</i>
6.	<i>Deputații Victor POPA, V.Munteanu</i>	<i>Art.68 alin.(1) (2) și art.69 alin.(2)</i>	<i>Hotărîrea nr.8 din 19 iunie 2012 (Monitorul Oficial nr.131 din 29.06.2012)</i>
7.	<i>Ministrul justiției Oleg EFRIM</i>	<i>Art.122 alin.(2)</i>	<i>Decizia de sistare nr.1 din 15 martie 2012</i>
8.	<i>Deputatul Raisa APOLSCHI</i>	<i>Art.116 alin.(4)</i>	<i>Hotărîrea nr.23 din 9 noiembrie 2011 (Monitorul Oficial nr.203 din 25.11.2011)</i>
9.	<i>Ministrul justiției Oleg EFRIM</i>	<i>Art.46 alin.(3)</i>	<i>Hotărîrea nr.21 din 20 octombrie 2011 (Monitorul Oficial nr.187 din 04.11.2011)</i>
10.	<i>Deputații Mihai GHIMPU, Tudor DELIU, Raisa APOLSCHI</i>	<i>Art.78</i>	<i>Hotărîrea nr.17 din 20 septembrie 2011 (Monitorul Oficial nr.166-169/23 din 7 octombrie 2011)</i>
11.	<i>Deputații Serghei SÎRBU, Artur REȘETNICOV</i>	<i>Art.90 alin.(4)</i>	<i>Hotărîrea nr.2 din 8 februarie 2011 (Monitorul Oficial nr.31/4 din 22.02.2011)</i>
12.	<i>Deputatul Victor STEPANIUC</i>	<i>Art.32 alin.(3) și art.41 alin.(4)</i>	<i>Scrisoare de respingere JCC-04/41b 11 ianuarie 2011</i>
13.	<i>Deputatul Ion PLEȘCA</i>	<i>Art.80 alin.(4)</i>	<i>Hotărîrea nr.18b din 3 august 2010 (Monitorul Oficial nr.141-144/1/din din 10.08.2010)</i>

14.	Vasile COTUNĂ, Anatol CIOBANU, Vladimir CIOBANU, Gheorghe DUCA, Gheorghe MARIN, Ecaterina MARDAROVICI, Vasile NEDELICIUC, Vitalia PAVLICENCO, Iurie ROȘCA, Eugen RUSU, Alexei SILOCI, Andrei STRÎMBEANU Grigore SÎRBU	<i>Art.78 alin.(1)</i>	Hotărîrea nr.39 din 4 decembrie 2000 (Monitorul Oficial 152-153/42, 07.12.2000)
15.	Președintele Republicii Moldova Deputatul Vladimir SOLONARI	<i>At.80 alin.(1) și (2), art.90 și art.91</i>	Hotărîrea nr.39 din 14 decembrie 2000 (Monitorul Oficial 163-165/47, 29.12.2000)
16.	Deputatul Valeriu MATEI	<i>Art. 78 alin. (3) și alin. (5)</i>	Hotărîrea nr.45 din 18 decembrie 2000 (Monitorul Oficial 163-165/48, 29.12.2000)
17.	Deputatul Victor CECAN	<i>Art. 94 alin. (2) și art. 102 alin. (3)</i>	Hotărîrea nr.14 din 18 martie 1999 (Monitorul Oficial 31-32/24, 01.04.1999)
18.	Președintele Republicii Moldova	<i>Art. 82 alin. (1)</i>	Hotărîrea nr.15 din 23 martie 1999 (Monitorul Oficial 39-41/25, 22.04.1999)
19.	Deputatul Victor CECAN, Eduard BABLIUC	<i>Art.101</i>	Hotărîrea nr.18 din 27 aprilie 1999 (Monitorul Oficial 45-47/27, 06.05.1999)
20.	Deputatul Victor CECAN	<i>Art. 67</i>	Hotărîrea nr.23 din 6 mai 1999 (Monitorul Oficial 50-52/33, 20.05.1999)
21.	Deputatul Mihai CEBAN	<i>Art.103 alin.(2)</i>	Decizie de respingere din 18 mai 1999, dos.43b, (Nepublicată)
22.	Deputații Anatol CIOBANU, Vasile NEDELICIUC	<i>Art.75, art. 141 alin.(2) și art.143</i>	Hotărîrea nr.57 din 3 noiembrie 1999 (Monitorul Oficial 124-125/68, 11.11.1999)
23.	Deputatul Victor CECAN	<i>Art.4</i>	Hotărîrea nr.55 din 14 octombrie 1999 (Monitorul Oficial 118-119/64, 28.10.1999)
24.	Deputatul Victor CECAN	<i>Art.93</i>	Hotărîrea nr. 9 din 26 februarie 1998 Monitorul Oficial 26-27/15, 26.03.1998
25.	Curtea Supremă de Justiție	<i>Art.20</i>	Hotărîrea nr.16 din 28 mai 1998 (Monitorul Oficial 56-59/24, 25.06.1998)

26.	<i>Deputatul Victor STEPANIUC</i>	<i>Art. 74 alin. (1) și (2), art. 82 alin. (1) și art. 143 alin. (1)</i>	<i>Hotărîrea nr.21 din 2 iulie 1998 (Monitorul Oficial 69/31, 23.07.1998)</i>
27.	<i>Deputatul Valeriu PLEȘCA</i>	<i>Art.76</i>	<i>Hotărîrea nr.32 din 29 octombrie 1998 (Monitorul Oficial 100-102/42, 12.11.1998)</i>
28.	<i>Deputatul Victor CECAN</i>	<i>Articolului 41 alin. (1)</i>	<i>Hotărîrea nr.37 din 10 decembrie 1998 (Monitorul Oficial 1-2/1, 07.01.1999)</i>
29.	<i>Deputatul Victor CECAN</i>	<i>Art.85 alin.(1)</i>	<i>Hotărîrea nr.40 din 24 decembrie 1998 (Monitorul Oficial 1-2/3, 07.01.1999)</i>
30.	<i>Deputatul Victor CECAN</i>	<i>Art. 135 alin. (1) lit. g)</i>	<i>Hotărîrea nr.15 din 6 mai 1997 (Monitorul Oficial 33-34/14, 22.05.1997)</i>
31.	<i>Deputatul Victor CECAN</i>	<i>Art.114</i>	<i>Hotărîrea nr.21 din 23 iunie 1997(Monitorul Oficial 45/24, 10.07.1997)</i>
32.	<i>Deputatul Victor CECAN</i>	<i>Articolului 74 alin. (1) și (2)</i>	<i>Hotărîrea nr.26 din 13 octombrie 1997 (Monitorul Oficial 45/24, 10.07.1997)</i>
33.	<i>Deputatul Vladimir SOLONARI</i>	<i>Art. 61 alin. (2) și (3), art. 63 alin. (1), (2) și (3), art. III din Titlul VII "Dispoziții finale și tranzitorii"</i>	<i>Hotărîrea nr.31 din 10 noiembrie 1997 (Monitorul Oficial 77-78/33, 27.11.1997)</i>
34.	<i>Deputatul Petru LUCINSCHI</i>	<i>Art. 74 alin. (1) și (2), art.93 alin.(2) și art. 143 alin. (1)</i>	<i>Hotărîrea nr.3 din 28 februarie 1996 (Monitorul Oficial 16/184, 14.03.1996)</i>
35.	<i>Deputatul Victor CECAN</i>	<i>Art.78 alin.(5)</i>	<i>Hotărîrea nr.4 din 29 martie 1996 (Monitorul Oficial 22/250, 11.04.1996)</i>
36.	<i>Deputatul Victor CECAN</i>	<i>Art.88 lit.(i)</i>	<i>Hotărîrea nr.4 din 29 martie 1996 (Monitorul Oficial 22/250, 11.04.1996)</i>
37.	<i>Deputatul Victor CECAN</i>	<i>Art. 93 alin.(2)</i>	<i>Hotărîrea nr.2 din 2 aprilie 1996 (Monitorul Oficial 23-24/15, 18.04.1996)</i>
38.	<i>Președintele Republicii Moldova</i>	<i>Art. 93</i>	<i>Hotărîrea și-a pierdut efectul juridic la 19 decembrie 1996 conform Hot. Curții Constituționale nr.1a din 26.02.98 Hotărîre nr.13b din 28 mai 1996 (Monitorul Oficial 23-24/15, 18.04.1996)</i>
39.	<i>Procurorul General al Republicii Moldova</i>	<i>Art. 87</i>	<i>Hotărîrea nr.15b din 16 decembrie 1996 (Monitorul</i>

			<i>Oficial 1-2/1, 02.01.1997)</i>
40.	<i>Deputatul Victor CECAN</i>	<i>Art. 91</i>	<i>Hotărîrea nr.56 din 21 decembrie 1995 (Monitorul Oficial 4/56, 18.01.1996)</i>
41.	<i>Deputatul V. Popa</i>	<i>Art. 68 alin. (1), (2) și art.69 alin.(2)</i>	<i>Hotărîrea nr. 8 din 19.06.2012</i>
42.	<i>Deputații V. Popa, V. Muntean</i>	<i>Art. 68 alin.(1), (2) și art.69 alin.(2)</i>	<i>Hotărîrea CC nr.8 din 19.06.2012</i>
43.	<i>Deputatul V. Cecan</i>	<i>Art.135 lit.g)</i>	<i>Hotărîrea CC nr.15 din 06.05.1992</i>
44.	<i>Deputatul V.Cecan</i>	<i>Art.4</i>	<i>Hotărîrea CC nr.55 din 14.10.1999</i>

**C. REZOLVAREA EXCEPȚIILOR DE
NECONSTITUȚIONALITATE A ACTELOR JURIDICE
1995 – 2014
(art.135 alin.(1) lit. g) din Constituția Republicii Moldova)**

Nr.	Actul contestat	Subiectul sesizării	Articolele contestate	Actul Curții Constituționale (numărul și data adoptării)	Rezultatul examinării	Publicare Culegere de HCC sau MO
1.	<i>Codul penal</i>	<i>Curtea Supremă de Justiție</i>	Art.320 alin.(1) și alin.(2)	Hotărârea nr.13 din 11.06.2013	Constituțional	MO nr.146 din 12.07.2013
2.	<i>Anexa la Legea nr.451 din 30.07.2001 privind reglementarea prin licențiere a activității de antreprinzător</i>	<i>Curtea Supremă de Justiție</i>	Art.II din Legea nr.42 din 17.03.2001 (cazinouri)	Decizia nr.3 din 01.11.2012	Sistat – paritate de voturi	MO nr. 248 din 07.12.2012
3.	<i>Hotărîrea Guvernului nr.191 din 19 februarie 2002</i>	<i>Curtea Supremă de Justiție</i>	Unele prevederi	Decizie nr.1 din 14 iulie 2011	Sistat	Monitorul Oficial 122-127/17, 29.07.2011
4.	<i>Hotărîrea Guvernului nr.568 din 10.09.2009</i>	<i>Curtea Supremă de Justiție</i>	Pct.18 din Regulament	Hotărîrea nr.29 din 06 septembrie 2013	Neconstituțional	Monitorul Oficial 258/26, 15.11.2013
5.	<i>Legea cu privire la</i>	<i>Curtea Supremă de</i>	Art.62 alin.(1)	Hotărîrea nr.6 din 22 martie	Constituțional	Monitorul

	<i>funcția publică și statutul funcționarului public nr.158-XVI din 4 iulie 2008</i>	<i>Justiție</i>	lit.d)	2011		Oficial 46-52/8, 01.04.201 1
6.	Codul de procedură penală	<i>Curtea Supremă de Justiție</i>	Art.63 Alin.(6)	Hotărârea nr.26 din 23 noiembrie 2010	Neconstituțional	2010 pag.126
7.	Legea nr.111 – XVI din 27 aprilie 2007 pentru modificarea și completarea unor acte legislative	<i>Curtea Supremă de Justiție</i>	Unele prevederi	Hotărârea nr.21 din 2 septembrie 2010	Constituțional	2010 pag.123
8.	Legea serviciului în organele vamale nr.1150 - XIV din 20 iulie 2000	<i>Curtea Supremă de Justiție</i>	Art.43 alin. (2) lit. k)	Hotărârea nr.12 din 30 iunie 2009	Constituțional	2009 pag.171
9.	Hotărârea Guvernului nr.923 din 4 septembrie 2001	<i>Curtea Supremă de Justiție</i>	Actul întregime	Hotărârea nr.11 din 4 iunie 2009	Constituțional	2009 pag.164
10.	Hotărârea Guvernului nr.836 din 24 iunie 2002	<i>Curtea Supremă de Justiție</i>	Unele prevederi	Hotărârea nr.22 din 18 decembrie 2008	Neconstituțional	2008 pag.77
11.	Legea nr.269 - XIII din 9 iunie 1994	<i>Curtea Supremă de Justiție</i>	Unele prevederi din art.8	Hotărârea nr.15 din 30 septembrie 2008	Constituțional	2008 pag.36
12.	Codul de procedură penală	<i>Curtea Supremă de Justiție</i>	Art.401 pct.3) alin. (1)	Hotărârea nr.9 din 20 mai 2008	Neconstituțional	2008 pag.65
13.	Legea cu privire la statutul refugiaților nr.1286-XV din 25.07.2002	<i>Curtea Supremă de Justiție</i>	Sintagmele: „în apel” din art.13 alin.(2), „cu apel” din art.32 alin.(1), „cu recurs” din art.32 alin.(2) și art.33	Hotărârea nr.7 din 29 martie 2005	Neconstituțional	2005, pag.52-57

			alin.(1), (2) și (3)			
14.	<i>Legea insolvenței nr.632-XV din 14.11.2001 în redacția Legii nr.573-XV din 26.12.2003</i>	<i>Curtea Supremă de Justiție</i>	Art.73 alin.(6)	Hotărîrea nr.24 din 22 decembrie 2005 <i>Adresă Parlamentului</i>	Se respinge excepția de neconstituționalitate / Constituțional	2005, pag.58-63
15.	<i>Hotărîrea Guvernului cu privire la aprobarea Listei mărcilor – proprietate a statului nr.1080 din 08.10.2001</i>	<i>Curtea Supremă de Justiție</i>	Pct.72 capitolul VI din Anexă	Decizia din 6 aprilie 2004	Respinsă	2004, pag.97-98
16.	<i>Legea nr. 451-XV din 30.07.2001</i>	<i>Curtea Supremă de Justiție</i>	Art.II din Legea nr.42 din 17.03.2001	Decizia din 01.11.2012	Sistat	MO nr.248 din 07.12.2012
17.	<i>Legea privind mărcile și denumirile de origine a produselor , nr.588-XIII din 22.09.1995 în redacția Legii nr.65-XV din 12.04.2001</i>	<i>Curtea Supremă de Justiție</i>	Art.6 alin.(4) și (5)	Hotărîrea nr.10 din 29 mai 2003	Constituțional	2003 pag.29-33
18.	<i>Hotărîrea Guvernului cu privire la modul de folosire a mărcilor – proprietate a statului nr.852 din 16.08.2001</i>	<i>Curtea Supremă de Justiție</i>	Actele în întregime	Hotărîrea nr.10 din 29 mai 2003	Constituțional	2003, pag.29-33
	<i>Hotărîrea Guvernului cu privire la aprobarea Listei mărcilor – proprietate a statului nr.1080 din 08.10.2001</i>					

19.	<i>Legea cu privire la statutul judecătorului nr.544-XIII din 20.07.1995 în redacția Legii nr.429-XV din 27.07.2001</i>	<i>Curtea Supremă de Justiție</i>	Art.26 alin.(6) Art.III alin.(3) <i>din Dispoziții finale și tranzitorii ale Legii nr.544-XIII</i>	Hotărîrea nr.34 din 19 septembrie 2002 <i>Opinie separată a judecătorului Mircea IUGA</i>	Constituțional Sistat în privința Art.III alin.(3) <i>din Dispoziții finale și tranzitorii ale Legii nr.544-XIII</i>	2002 pag.92-96
20.	<i>Legea nr. 1186-XIV din 27.07.2000 „Cu privire la interpretarea art.12 alin.4 subalin.9 din CODUL FUNCAR”</i>	<i>Curtea Supremă de Justiție</i>	Actul în întregime	Hotărîrea nr. 16 din 28 martie 2002	Neconstituțional	2002, pag.72-74
21.	<i>Codul de procedură penală</i>	<i>Curtea Supremă de Justiție</i>	Art.82 și 223	Hotărîrea nr. 7 din 13 februarie 2001	Neconstituțional	2001, pag.56 - 62
22.	<i>Legea nr.499-XIV din 14.07.1999</i>	<i>Curtea Supremă de Justiție</i>	Art.6 alin.(3), sintagma din art.7, alin.(1), art.9 alin.(2), art12	Hotărîrea nr. 46 din 25 octombrie 2001	Constituțional Neconstituțional <i>sintagma din art.7, alin.(1), art.9 alin.(2), art12</i>	2001 pag.150-160
23.	<i>Hotărîrea Guvernului nr.320 din 10 iunie 1996</i>	<i>Curtea Supremă de Justiție</i>	Actul în întregime	Hotărîrea nr.3 din 10 ianuarie 1998	Neconstituțional	1998, pag.225
24.	<i>Legea nr.550 din 21.07.1995</i>	<i>Curtea Supremă de Justiție</i>	Art. 38 alin.(3) și al.(7), art.38¹² al.(2)	Hotărîrea nr.24 din 15 noiembrie 2011	Constituțional	MO nr.206-215 din 02.11.2011
25.	<i>Codul de</i>	<i>Curtea Supremă de</i>	Art. 97 alin. (4) din	Hotărîrea nr.20 din 16 iunie	Neconstituți	1997

	<i>procedură penală</i>	<i>Justiție</i>	Codul de procedură penală	1997	onal	Pag.82
26.	<i>Art. 28¹ lit.a) din Legea cetățeniei, nr. 1024 din 02.06.2000</i>	<i>Curtea Supremă de Justiție</i>	Art.28 lit.a)	Hotărârea nr.11 din 30 octombrie 2012	Neconstituțional	MO nr.237-241 din 16.11.2012

**D. ACTELE INDIVIDUALE ALE PARLAMENTULUI,
PREȘEDINTELUI REPUBLICII MOLDOVA ȘI GUVERNULUI
contestate la Curtea Constituțională
1995 -2014**

Nr.	Actul contestat	Subiectul sesizării	Actele Curții Constituționale (numărul și data adoptării)	Rezultatul examinării	Publicare Culegere de Hotărâri a CC (anul, pag.)
1.	<i>Hotărârea Parlamentului privind revocarea Președintelui Parlamentului</i>	<i>Deputații M.Ghimpu, V.Munteanu, B.Vieru, C.Fusu</i>	MO nr.237-241 din 16.11.2012	Constituțională	MO nr.125 din 14.06.2013
2.	<i>Hotărârea Parlamentului nr.81 din 18.04.2013 Privind numirea și revocarea Procurorului General</i>	<i>Deputatul S.Sîrbu</i>	Hotărârea nr.8 din 20.05.2013	Constituțională	MO nr.125 din 14.06.2013
	<i>Hotărârea Parlamentului nr.98 din 25.04.2013 privind instituirea comisiei speciale</i>			Sistat	
	<i>Hotărârea Parlamentului nr.103 din 03.05.2013 privind raportul comisiei speciale</i>			Sistat	
	<i>Hotărârea Parlamentului nr.104 din 03.05.2013 privind abrogarea Hotărârii Parlamentului nr.81 din 18.04.2013</i>			Neconstituțională	
3.	<i>Decretul Președintelui Republicii Moldova nr.534 din 08.03.2013 privind demisia</i>	<i>Deputații M.Ghimpu, V.Munteanu, B.Vieru, C.Fusu, I. Hadârcă, Gh.Brega,</i>	Hotărârea nr.4 din 22.04.2013	Constituțional	MO nr.97 din 30.05.2013

	Guvernului Decretul Președintelui Republicii Moldova nr.584 din 10.04.2013 privind desemnarea candidatului pentru funcția de Prim-ministru	<i>V.Cojocaru, O.Bodrug</i>		Neconstituțional	
4.	Hotărîrea Parlamentului nr.122 din 5 iulie 2011 „Privind eliberarea din funcție a Președintelui Curții Supreme de Justiție”	<i>Deputații Serghei SÎRBU și Artur REȘETNICOV</i>	Hotărîre nr.18 din 4 octombrie 2011	Neconstituțională	Monitorul Oficial 170- 175/26, 14.10.2011
5.	Hotărîrea Parlamentului nr.83 din 21 aprilie 2011 „Privind numirea în funcția de Președinte a Curții de Conturi”	<i>Un grup de deputați</i>	Hotărîre nr.14 din 7 iulie 2011	Constituțională	Monitorul Oficial 118- 121/16, 22.07.2011
6.	Hotărîrea Guvernului nr.84 din 13 februarie 2010 „Cu privire la transmiterea unei întreprinderi de stat”	<i>Președintele interimar al Republicii Moldova dl Mihai GHIMPU</i>	Decizie din 30 aprilie 2010	Respinsă	Monitorul Oficial 72- 74/13, 14.05.2010
7.	Hotărîrea Parlamentului nr.30-XVIII din 4 martie 2010 privind eliberarea din funcție a Președintelui Curții Supreme de Justiție.	<i>Deputatul Serghei SÎRBU</i>	Hotărîre nr.11 din 27 aprilie 2010	Neconstituțională	Monitorul Oficial 68- 69/10, 07.05.2010
8.	Hotărîrea Parlamentului nr.160-XV din 4 aprilie 2003 „Privind unele	<i>Deputații Iurie ROȘCA, Vlad CUBREACOV, Ștefan SECĂREANU</i>	Decizie din 20 mai 2003		Monitorul Oficial 91- 96/8, 30.05.2003

	<i>aspecte ale mecanismului de elaborare a proiectului noii Constituții a Republicii Moldova”</i>				
9.	<i>Hotărîrea Parlamentului nr.800-XV din 25 ianuarie 2002 „Privind încuviințarea trimiterii în judecată pe cauză contravențională a unor deputați în Parlament”.</i>	<i>Deputații în Parlament Iurie ROȘCA, Vlad CUBREACOV, Ștefan SECĂREANU</i>	Decizie din 1 aprilie 2002		Monitorul Oficial 50-52/13, 11.04.2002
10.	<i>Hotărîrea Parlamentului nr.1181-XIII din 8 mai 1997 "Privind instituirea Comisiei pentru examinarea cazurilor de privatizare ilicită a unor obiecte" și Hotărîrea Parlamentului nr.1198-XIII din 29 mai 1997 "Privind privatizarea ilicită a sanatoriului-profilactoriu "Legkovik"</i>	<i>Deputatul în Parlament Victor CECAN</i>	Hotărîrea nr.2 din 19 ianuarie 1998	Neconstituțională	Monitorul Oficial 12-13/8, 19.02.1998
11.	<i>Hotărîrea Guvernului "Cu privire la înființarea Serviciului de Protecție și Pază de Stat" nr. 389 din 25 aprilie 1997, a Decretelor Președintelui Republicii Moldova "Cu</i>	<i>Un grup de deputați</i>	Hotărîrea nr.40 din 22 decembrie 1997	Neconstituțională	Monitorul Oficial 6-7/4, 29.01.1998

	<p><i>privire la numirea domnului Vasile Drăgănel în funcția de șef al Serviciului de Protecție și Pază de Stat" nr. 147-II din 25 aprilie 1997 și "Cu privire la numirea domnului Vasile Filip în funcția de șef adjunct al Serviciului de Protecție și Pază de Stat" nr. 215-II din 20 iunie 1997</i></p>				
12.	<p><i>Hotărârea Guvernului nr. 454 din 14 mai 1997 „Privind unele încălcări ale legislației de către Primăria municipiului Chișinău”</i></p>	<p><i>Deputatul în Parlament Ion UNGUREANU</i></p>	<p>Hotărârea nr.36 din 8 decembrie 1997</p>	<p>Neconstituțională</p>	<p>Monitorul Oficial 86-87/39, 25.12.1997</p>
13.	<p><i>Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 116-II din 7 aprilie 1997 "Cu privire la Departamentul pentru Combaterea Crimei Organizate și Corupției", Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 117-II din 7 aprilie 1997 "Cu privire la numirea domnului Nicolae Alexei în funcția de șef al Departamentului pentru</i></p>	<p><i>Un grup de deputați</i></p>	<p>Hotărârea nr.23 din 21 iulie 1997</p>	<p>Neconstituțional</p>	<p>Monitorul Oficial 51-52/27, 07.08.1997</p>

	<i>Combaterea Crimei Organizate și Corupției"</i>				
14.	<i>Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 68 din 15 martie 1996 "Despre conducerea Ministerului Apărării"</i>	<i>Un grup de deputați</i>	Hotărârea nr.9a din 4 aprilie 1996	Neconstituțional	Monitorul Oficial 25/16, 25.04.1996
15.	<i>Hotărârea nr. 545-XIII din 21 iulie 1995 a Parlamentului cu privire la rechemarea înainte de termen din funcția de vicepreședinte al Parlamentului</i>	<i>Domnul Nicolae ANDRONIC</i>	Hotărârea nr.615 din 14 septembrie 1995	Neconstituțională	Monitorul Oficial 53-54/615, 28.09.1995
16.	<i>Hotărârile Parlamentului nr.126 și nr.127 din 30 mai 2013 pentru alegerea unor vicepreședinți ai Parlamentului</i>	<i>Deputații în Parlament, dnii Grigore Petrenco, Artur Reșetnicov, Igor Vreamea</i>	Hotărârea nr.3 din 04.02.2014	Constituționale	Monitorul Oficial 60-65/6, 14.03.2014
17.	<i>Hotărârile Parlamentului nr.180 și nr.181 din 12 iulie 2013 privind revocarea și desemnarea directorului general al Consiliului de administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică</i>	<i>Deputații în Parlament, dnii Mihai Ghimpu, Valeriu Munteanu, Gheorghe Brega și dna Corina Fusu</i>	Hotărârea nr.28 din 20.09.2013	Neconstituționale	Monitorul Oficial 228-232/37, 18.10.2013
18.	<i>Hotărârea Parlamentului nr.183 din 12 iulie 2013 privind</i>	<i>Deputații în Parlament, dnii Mihai Ghimpu, Valeriu</i>	Hotărâre nr.27 din 20.09.2013	Neconstituțională	Monitorul Oficial 222-227/35, 11.10.2013

	<i>eliberarea din funcțiile de membru și de vicepreședinte al Curții de Conturi</i>	<i>Munteanu, Gheorghe Brega și dna Corina Fusu</i>			
19.	Articolul 3 din Hotărârea Parlamentului nr.96 din 25 aprilie 2013 privind revocarea Președintelui Parlamentului și a Legii nr.101 din 26 aprilie 2013 pentru completarea articolului 14 din Regulamentul Parlamentului, adoptat prin Legea nr.797-XIII din 2 aprilie 1996	<i>Deputați în Parlament, dnii Mihai Ghimpu, Valeriu Munteanu, Boris Vieru și dna Corina Fusu</i>	Hotărârea nr.9 din 21.05.2013	Constituționale	Monitorul Oficial 125-129/15, 14.06.2013
20.	Hotărârile Parlamentului referitoare la numirea și revocarea Procurorului General	<i>Deputatul în Parlament, dl Serghei Sîrbu</i>	Hotărâre nr.8 din 20.05.2013	Sistat controlul Hotărârilor Parlamentului nr.98 din 25 aprilie 2013 și nr.103 din 3 mai 2013 Constituțională Hotărârea Parlamentului nr.81 din 18 aprilie 2013 Neconstituțională Hotărârea Parlamentului nr.104 din 3 mai 2013	Monitorul Oficial 125-129/14, 14.06.2013
21.	Legea nr.64-XII din 31 mai 1990 cu privire la Guvern, în redacția Legilor nr.107 și nr.110 din 3 mai 2013, și a Decretelor Președintelui Republicii Moldova nr.634-VII și nr.635-VII din 16 mai 2013 și a Hotărîrii	<i>Deputații în Parlamentul Republicii Moldova, dnii Mihai Ghimpu și Valeriu Munteanu</i>	Hotărâre nr.7 din 18.05.2013	Neconstituționale	Monitorul Oficial 122-124/13, 07.06.2013

	<i>Guvernului nr.295 din 16 mai 2013</i>				
22.	<i>Decretelor Președintelui Republicii Moldova nr.534-VII din 8 martie 2013 privind demisia Guvernului, în partea ce ține de menținerea în funcție a Prim-ministrului-demis prin moțiune de cenzură (pentru suspiciuni de corupție) din data de 8 martie 2013 până la formarea noului Guvern, și nr.584-VII din 10 aprilie 2013 privind desemnarea candidatului pentru funcția de Prim-ministru</i>	<i>Deputații Mihai Ghimpu, Valeriu Munteanu, Ion Hadîrcă, Corina Fusu, Boris Vieru, Gheorghe Brega, Vadim Cojocaru, Oleg Bodrug</i>	<i>Hotărâre nr.4 din 22.04.2013</i>	<i>Neconstituțional</i>	<i>Monitorul Oficial 97-103/9, 03.05.2013</i>
23.	<i>Hotărârea Parlamentului nr.314 din 26 decembrie 2012 privind eliberarea din funcție a unui judecător al Curții Supreme de Justiție</i>	<i>Deputații în Parlament, dnii Ion Butmalai și Alexandru Cimbriciuc</i>	<i>Hotărâre nr.21 din 25.07.2013</i>	<i>Constituțională</i>	<i>Monitorul Oficial 262-267/42, 22.11.2013</i>

**E. INTERPRETAREA
UNOR NORME DIN CONSTITUȚIE PRIVIND JURISPRUDENȚA CURȚII
CONSTITUȚIONALE
1995 -2014**

1. *Hotărîrea nr.16 din 28.05.98 cu privire la interpretarea art.20 din Constituția Republicii Moldova //Monitorul Oficial 56-59/24, 25.06.1998*
2. *Hotărîre nr.39 din 09.07.2001 privind revizuirea Hotărîrii Curții Constituționale nr. 16 din 28 mai 1998 "Cu privire la interpretarea art. 20 din Constituția Republicii Moldova" //Monitorul Oficial 90-91/34, 02.08.2001*
3. *Hotărîre nr.10 din 16.04.2010 pentru revizuirea Hotărîrii Curții Constituționale nr.16 din 28.05.1998 "Cu privire la interpretarea art.20 din Constituția Republicii Moldova" în redacția Hotărîrii nr.39 din 09.07.2001 //Monitorul Oficial 58-60/9, 23.04.2010*
4. *Hotărîre explicativă nr.34 din 11.10.2013 privind modul de executare a Hotărîrii Curții Constituționale nr.27 din 20 decembrie 2011 privind controlul constituționalității unor legi de modificare a condițiilor de asigurare cu pensii și alte plăți sociale pentru unele categorii de salariați //Monitorul Oficial 312-314/52, 31.12.2013*

**3. HOTĂRÎRI EXPLICATIVE ALE
PLENULUI CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE
1995 -2014**

1. *Nr.3 din 09.06.2014 - Cu privire la aplicarea de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale Convenției Europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale // http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=181*
2. *Nr.2 din 24.03.2014 - Cu privire la aplicarea în practica judiciară a Legii insolabilității // http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=134*
3. *Nr.1 din 10.03.2014 - Cu privire la aplicarea unor prevederi ale legislației privind gajul și ipoteca //Buletinul CSJ a RM 5/4, 2014*
4. *Nr.8 din 24.12.2012 - Cu privire la examinarea litigiilor privind repararea prejudiciului moral și material cauzat persoanelor deținute prin violarea art.3, 5, 8 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale //Buletinul CSJ a RM 4/4, 2013*
5. *Nr.2 din 28.05.2012 - Privind practica judiciară de soluționare de către instanțele judecătorești a cauzelor referitoare la suspendarea (sistarea și retragerea) licențelor ce vizează activitatea de întreprinzător //Buletinul CSJ a RM 6/6, 2012*
6. *Nr.1 din 26.12.2011 - Cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale legislației privind libertatea de întrunire și libertatea de asociere prin prisma articolului 11 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale //Buletinul CSJ a RM 2/4, 2012*

7. *Nr.11 din 24.12.2010 - Cu privire la practica aplicării legislației pentru asigurarea dreptului la apărare al bănuțitului, învinuitului, inculpatului și condamnatului în procedură penală //Buletinul CSJ a RM 2-3/33, 2011*
8. *Nr.10 din 30.10.2009 - Cu privire la practica aplicării de către instanțele de contencios administrativ a unor prevederi ale Legii contenciosului administrativ //Buletinul CSJ a RM 7-8/4, 2010*
9. *Nr.1 din 02.04.2007 - Cu privire la examinarea cauzelor privind accesul la informațiile oficiale //Buletinul CSJ a RM 5/4, 2007*
10. *Nr.2 din 30.01.1996 - Cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale Constituției Republicii Moldova //Culegere de hotărâri explicative /9, 2002*

4. Literatura didactică și științifică:

1. Gheorghe Costachi, I. Guceac, „Fenomenul constituționalismului în evoluția Republicii Moldova”, Chișinău, 2003.
2. Guceac, „Edificarea unei societăți democratice în condițiile constituționalismului contemporan”, „Revista Națională de Drept”, 2006, nr.12.
3. Guceac, „Evoluția constituționalismului în Republica Moldova”, Ministerul Afacerilor Interne și Academia de Poliție „Ștefan cel Mare”, 1990-2000.
4. T. Cîrnaț, „Apariția, dezvoltarea și definirea constituționalismului contemporan din Republica Moldova”, „Revista Națională de Drept”, 2007, nr.10, p.32.
5. T. Cîrnaț, „Condițiile constituționalismului contemporan în Republica Moldova”, „Legea și Viața”, 2007, nr.9.
6. Mariț, D. Pulbere, Gînditori asupra elementelor fundamentale ale constituționalismului european”, „Justiția Constituțională”, 2011, nr.3.
7. Г. Арутюнян, «Системность подходов при рассмотрении дел в Конституционном суде относительно реализации конституционно-правового принципа равенства, (Доклад на региональном семинаре в Батуми от 06.07.2012 г.)».
8. П. Райлян, «Конституционный принцип равенства в законодательстве Республики Молдова и в практике Конституционного суда Республики Молдова», (Доклад на региональной конференции в Батуми от 6-7.07.2012).
9. А. С. Головин, «Защита конституционных прав человека и гражданина в решениях Конституционного Суда Украины: современные тенденции», (Председатель Конституционного Суда Украины).
10. М. А. Махмудова, «Совершенствование конституционного правосудия в Таджикистане», (Доклад Председателя Конституционного Суда Таджикистана).
11. П. П. Миклашевич, «Роль Конституционного Суда Республики Беларусь а защите конституционных прав и свобод граждан», (Международный симпозиум «Движение в защиту прав и свобод в XXI веке и роль конституционных судов»).
12. В. Пастухов, «Чем болеют конституции? Российский конституционализм: поэзия принципов и проза правоприменения. Сравнительное конституционное обозрение», № 1, 2012.
13. Ion Diaconu, Drepturile omului în dreptul internațional contemporan”, București, „Lumina LEX”, 2001.
14. Mass-media și legislația, editura „Universul”, 2003.
15. Drepturile omului. Acte naționale și internaționale. Centrul „Acces-info”. Ghidul ziaristului, Chișinău, 2004.

16. Dreptul tău: Accesul la informație. Legislația Republicii Moldova. Acte internaționale. Extrase. „Universul”, Chișinău, 2002.
17. Potînga, Gh. Constachi, „Asigurarea drepturilor omului în lume”, Chișinău, EPIGRAF, 2003.
18. Alexianu Gheorghe, „Curs de drept constituțional”, București, Ed.Casa Școalelor, 1931.
19. Aramă Elena, „Controlul constituționalității legilor: istorie și actualitate”, Chișinău, Ed.Museum-2000.
20. Arseni A., V.Ivanov, L.Suholitco. Dreptul constituțional comparat.
21. Arseni Alexandru, „Jurisdicția Constituțională a Republicii Moldova”, Chișinău, 2000.
22. Șterbeț V., „Controlului constituționalității legilor”, Autoreferat.
23. Șterbeț V., Fistican E., „Controlul constituționalității și controlul legalității – două mecanisme esențiale ale asigurării principiului legalității propriu statului de drept”, Revista Națională de Drept, 2003, nr.1.
24. Visterniceanu D., „Unele aspecte problematice privind competența instanțelor judecătorești de contencios administrativ.”, Temis, 2001, nr.5-6.
25. Deleanu I., „Justiția constituțională”, București, Lumina Lex, 1995.
26. Pușcaș V., Cobîneanu S., „O pîrghie populară de care sînt lipsiți cetățenii”. Revista Națională de Drept, 2006, nr.4.
27. Pușcaș V., Zaporozjan V. Căile de transformare a Constituției. Conferința internațională consacrată aniversării de 15 ani de la adoptarea Constituției Republicii Moldova „Valorile constituționale fundamentale – factor al stabilității regimului democratic”, Chișinău, 22-23 iulie 2009, Chișinău, „Depol Promo” SRL, 2010, 295 p.
28. Pușcaș V., Zaporozjan V., Precedentul judiciar, practica judiciară și jurisprudența (similitudini și deosebiri) // Revista națională de drept. – 2008. – nr.4. – P.29-34;
29. Pușcaș V., Zaporozjan V., Culegere de interpretări ale normelor Constituției prin actele Curții Constituționale: „Curtea Constituțională a Republicii Moldova: 10 ani de activitate”, Ed. „Cartdidact”, Chișinău, 2005;
30. Țurcanu D., Pușcaș V., „Față în față cu justiția americană”, Monografie, 2009.
31. Zubco Valeriu „Curtea Constituțională – unica autoritate publică politico-jurisdicțională”, Chișinău, 2000.
32. Лучин В.О., Доронина О.Н. «Жалобы граждан в Конституционный суд Российской Федерации. Москва». «Закон и право», «ЮНИТИ», 1998г.
33. Мартынич Е., М.Колоколов. «Классическая проблема разделения властей и проблема функционирования судебной власти». ULIM. Seria „Drept”, 1996.
34. Эбзеев Б.С. „Толкование конституции Конституционным судом России», Государство и право, №5, 1998.
35. Zaporozjan Veaceslav, Accesul direct al persoanei la justiția constituțională (practica Germaniei) „Revista națională de drept”, 2007, nr.4, 0,6 c.a.
36. Zaporozjan Veaceslav, Premisele implementării instituției recursului constituțional în Republica Moldova. Revista „Justiția constituțională”, 2005, nr.3, 0,4 c.a.
37. Zaporozjan Veaceslav, Jurisdicția constituțională și drepturile omului într-un stat de drept. „Revista națională de drept”, 2003, nr.11, 0,3 c.a.
38. Zaporozjan Veaceslav, Eficiența jurisdicției constituționale în domeniul protecției drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor Republicii Moldova. Revista „Justiția constituțională”, 2003, nr.4, 0,4 c.a.
39. Zaporozjan Veaceslav, Jurisdicția constituțională – garant al drepturilor omului. „Dreptul”, nr.28, decembrie 2003.
40. Pușcaș V., „Optimizarea mecanismelor de apărare a drepturilor omului - imperativ al timpului „Justiția constituțională”, 2007, nr.2.

41. Pușcaș V., Rolul Curții Constituționale în respectarea limitelor restrîngerii exercițiului unor drepturi sau libertăți prevăzute de Constituția Republicii Moldova. *Justiția Constituțională*, 2005, nr.3.
42. Pușcaș V. Apărarea dreptului constituțional de proprietate și restrîngerea acestui drept”, „*Legea și Viața*”, 2010.
43. Pușcaș Victor. О конституционной и политической логике в решениях конституционного суда. *Конституционное правосудие №1*, 2011.
44. Pușcaș Victor. Conceptul și conținutul suveranității. *Administrația publică*. 2006, nr.4.
45. Pușcaș Victor, Curtea Constituțională Unicul subiect de interpretare a Constituției. *Justiția Constituțională nr.3*, 2010.
46. Pușcaș Victor, Unele probleme privind excepția de neconstituționalitate // *Revista națională de drept*. – Chișinău. – 2006. – nr.4 – P.10
47. Pușcaș Victor, Impactul noii proceduri civile de ridicare a excepției de neconstituționalitate // *Justiția constituțională*. Chișinău. 2007. nr.1. p.13
48. Pușcaș Victor, Jurisprudența Curții Europene în activitatea jurisdicțională a Curții Constituționale, *Justiția Constituțională nr.2*, 2010.
49. Pușcaș Victor, Problemele puterii judecătorești în jurisprudența constituțională, *Revista Națională de drept*. 2006. nr.5.
50. Pușcaș Victor, Hotărârile Curții Europene a drepturilor omului în practica Curții Constituționale și a instanțelor judecătorești din Republica Moldova // *Legea și Viața*. – Chișinău. – 2006. – nr.7, p.4 – 8
51. Pușcaș Victor, Opinie separată - o garanție a independenței și înaltei responsabilități a judecătorului // *Legea și Viața*. – Chișinău . – 2007. – nr.7, – p.5-9, 0,4, c.a
52. Pușcaș Victor, Autoritatea judecătorească în sistemul instituțiilor publice din Republica Moldova // *Consultant*. – 2005. – nr.7. – P.19-22
53. Pușcaș Victor, Apărarea demnității umane în practica Curții Constituționale // *Legea și Viața*. – Chișinău. – 2004 . – nr.3. – P.16
54. Pușcaș Victor, Rolul justiției constituționale în afirmarea principiului supremației legii // *Justiția Constituțională*. – Chișinău, - 2003. – nr.4. – P.8–11
55. Pușcaș Victor, Diminuarea sau întărirea rolului procurorului? // *Legea și Viața*. – Chișinău. – 1998 . – nr.1. – P.12
56. Pușcaș Victor, Străduințele judecătorilor de a manifesta independența față de interesele unor clanuri politice i-au lovit ca un bumerang chiar pe ei. *Revista INJ*, 2013, nr.3;
57. Pușcaș Victor, Premizele pentru reformarea procuraturii. www.politicon.md
58. Pușcaș Victor, Ireversibilitatea independenței. www.politicon.md
59. Pușcaș Victor, Dezvoltarea constituțională a Republicii Moldova. 20 de ani de la adoptarea Constituției. *Revista INJ*, 2014, nr.2;
60. Pușcaș Victor, Dacă se dorește, de ce să nu se accepte? „*Săptămîna*”, 10.01.2014